

ENTREVISTA A ALAIN TANNER, DIRECTOR DE CINEMA

Text: MANUEL ROMO / Fotos: RAFA GIL

"La televisió és vampirisme"

Després de visitar el nostre país, Alain Tanner torna a la seva Ginebra natal amb 'Fourbi'. La darrera pel·lícula del director de films emblemàtics com 'En la ciudad blanca' parla dels perills de la televisió en un món on tot es ven i tot és perillosament públic.

Fourbi és, entre altres moltes coses, la història d'una jove que, per problemes monetaris, ven a una cadena de televisió el seu cas: l'assassinat de l'home que la va intentar violar. També és la història d'uns joves que es troben perduts en un món que solament s'interessa per l'aspecte més superficial de les coses, un món que busca les misèries quotidianes i les compra per un grapat de diners. Una visió romànticament marxista, un argument semblant i uns personatges amb la mateixa fador davant la societat mediàtica eren els punts de partida d'una altra pel·lícula de Tanner, la fonamental *La salamandra*, el film que ens va descobrir el 1971 un dels cineastes més personals i coherents que ha donat la vella Europa.

Ara, com celebrant el vint-i-cinc aniversari del film, el cineasta suís signa amb la seva darrera pel·lícula, *Fourbi*, una posada al dia dels postulats de la ja mítica *La salamandra*. Tanner llança furibunds atacs al mitjà on, segons ell, és impossible arribar al pla de la ficció, la televisió. *Fourbi* també significa el retorn de Tanner a la seva Suïssa natal, la Suïssa de la qual el director ha fugit sempre que ha pogut.

Artista nòmada per excel·lència, el director de *Jonàs, que complirà 25 anys en el 2000* ha muntat les seves produccions allà on les condicions li han estat propícies. Avui, després de pel·lícules com *El hombre que perdió su sombra* o *El diario de Lady M*, totes dues rodades a l'estat espanyol, i d'haver passejat la seva inquieta càmera per Portugal o Ità-

lia, Alain Tanner ha rodat de nou al costat de casa seva.

—Vostè ha treballat en moltes ocasions per a la televisió, i de fet tots els seus primers anys com a realitzador els va viure treballant a la petita pantalla. Ara, a *Fourbi*, arremet contra aquest mitjà. Quina és la relació que vostè estableix amb la televisió? Es una relació d'amor, d'odi?

—En absolut, és molt més freda. Quan jo treballava per a televisió era molt diferent. Ara tot ha canviat molt en aquest mitjà. Els documentals que jo realitzava als anys seixanta, avui serien inconcebibles. L'últim que vaig fer va ser un llarg-metratge documental per a la cadena francoalemanya Arte. Es deia *Els homes del port*, estava rodat a Gènova i vaig disposar de total llibertat, però perquè vaig aprofitar una de les poques escletxes de dignitat que queden en el caos actual de la televisió. En el documental encara es pot fer alguna cosa, però, després de molts anys de treball, he arribat a la conclusió que la televisió és un terreny totalment incapaç per a la ficció. Les raons d'aquest fenomen constitueixen un dels temes més apassionants de la

cultura actual i un estudi que recomano a tots els periodistes: per què és impossible crear ficció des de la televisió?

—Quan vostè treballava en televisió, als anys seixanta, era possible la ficció?

—Jo només feia reportatges. De tota manera, sí que es podia fer ficció, perquè recordo que en aque-

"He arribat a la conclusió que la televisió és un terreny totalment incapaç per a la ficció. Les raons de per què succeeix això és un dels temes més apassionants de la cultura actual i un estudi que recomano."

lla època fins i tot es filmaven obres de teatre en directe. Però el dia en què es va diferenciar entre televisió pública i privada, i en conseqüència van entrar conceptes com el de *guerra d'audiències*, tot això de la ficció i la llibertat creativa es va acabar de seguida.

—*I ha estat aquest canvi que s'ha produït en la televisió el que l'ha portat a reprendre un tema que ja havia tractat en la seva filmografia?, perquè Fourbi es podria dir que és quasi una posada al dia de La salamandra.*

—Hi ha un punt de partida molt similar a *La salamandra* i a *Fourbi*, i els personatges són molt semblants, però situat al 1996. Al seu temps, *La salamandra* va ser una reflexió sobre el món imaginari i el real, però ara, vint-i-cinc anys després, ja no em plantejo aquesta premissa. En l'univers actual, podríem dir que és putrefacte, de la televisió no et pots ni plantejar arribar al món imaginari o al real. En aquest moment, la televisió és vampirisme sobre les persones i res més.

—*Essent un veterà del gènere documental, quina és la seva opinió sobre aquesta aberració dels reportatges que són els reality-show i entorn als quals gira la història de Fourbi?*

—En *Fourbi* em interessava la vampirització de la gent, com la televisió ha aconseguit, amb els *reality-show*, que l'audiència s'interessi pels xafardejos; en definitiva, que tots ens tornem com porters. La televisió concebuda d'aquesta manera es converteix en una confessió pública que substitueix la clàssica confessió eclesiàstica. És molt curiós, i fins i tot impensable, confessar els teus problemes matrimonials o sexuals a deu milions de persones, però és una cosa que pots veure cada dia.

Només has de seure al sofà de casa teva i engegar la tele a qualsevol hora per trobar-te gent confessant les seves misèries sense cap problema.

—*El seu cinema sempre s'ha distingit, i així ho ha declarat en moltes entrevistes, per l'interès pels personatges més que per l'argument. A Fourbi, en el programa que prepara el jove escriptor, Paul, el seu interès principal és la història en ella mateixa. És una manera de dir que el seu cinema se situa en el pol oposat de la filosofia d'aquest tipus de programes?*

—Evidentment. Des de sempre, i amb el temps, aquesta sensació s'ha aguditzat en mi, no m'ha interessat gens la dramaturgia tradicional d'una història. Jo segueixo uns personatges, enfrontant-me al concepte d'històries i més històries amb què ens bombardeja la televisió. Per descomptat que seguint uns personatges es creen unes històries, però

són històries que tenen el seu germen en les vivències d'algú molt concret, i no com a existència marginal. A les meves pel·lícules, cada personatge troba la seva pròpia història. A França, en aquests moments hi ha un debat filosòfic sobre si, donada la situació que ja no existeix progrés, es pot o no fer ficció. Hi ha gent que opina que és impossible arribar a la ficció sense l'existència del progrés, i altres, com el meu guionista, Bernard Comment, afirmen que, per culpa d'aquesta situació, l'únic que es pot fer ja és ficció.

—*Continua interessant-se pels personatges que mai no acaben de trobar el seu lloc al món. Per què li agraden tant aquests personatges marginals i desarrelats?*

—És el meu món. Potser és petit, però m'agrada. M'interessen les persones desplaçades i una mica fora d'ona. Crec que tenen més a dir que els que estan ficats en el sistema. A més,

bon punt comences a moure aquests personatges, de seguida es creen conflictes entre el centre i la perifèria, i d'aquí neixen les relacions i les estructures de les meves pel·lícules. Sempre he preferit les víctimes als botxins, els pobres als rics, els obrers als patrons, els dèbils als forts... I no m'agrada el poder.

—*Fourbi està rodada a Ginebra. Feia temps que no rodava a la seva ciutat natal.*

—Sí, però hem seleccionat molt els llocs on filmàvem. No hem rodat al primer lloc que hem trobat. Els carrers que buscàvem havien de ser especials. De fet, hem agafat només una part de Ginebra que encara conserva unes claus per a mi fonamentals. La resta de la ciutat, jo la trobo infilmable.

—*I quines són aquestes claus?*

—L'erotisme del paisatge. És un erotisme que s'ha de buscar. Pot estar en una fàbrica o a la casa d'un petit poble. Passejant per València, per exemple, m'he trobat al port uns edificis que tenien aquest erotisme.

—*I Suïssa no té erotisme en el seu paisatge?*

—No, en general, no. No m'agrada la muntanya, i això a Suïssa et limita bastant. Després, hi ha tres quartes parts de Suïssa on no parlen el meu idioma i, per tant, no m'hi acoste. D'aquesta manera, quedo limitat a un radi de vint quilòmetres, que és on encara es manté aquest erotisme del paisatge que reivindicco.

—*En aquesta dècada, vostè ha centrat la seva filmografia a països estrangers, sobretot a l'estat espanyol amb el rodatge d'El hombre que perdió su sombra i El diario de Lady M. Què l'ha fet ara tornar a Suïssa?*

—Jo visc allà i tenia ganes de tornar a estar en

"La televisió ha aconseguit, amb els 'reality-show', que l'audiència s'interessi pels xafardejos. D'aquesta manera es converteix en una confessió pública que substitueix la clàssica confessió eclesiàstica."

contacte amb la gent que fa curts i teatre. A més, l'estiu a Ginebra és particularment còmode i agradable, i tenia la necessitat de passar-m'ho bé i estar a gust. El millor per aconseguir això és rodar a prop de casa i amb bona temperatura. Fins i tot, el gos que surt en *Fourbi* és meu i tot el rodatge ha estat molt familiar, amb gent que coneixia des de fa temps, i a més, no puc rodar sempre històries sobre estrangers.

—Però en moltes ocasions vostè ha dit que se sent estranger al seu propi país.

—Tenint en compte els habitants de la Suïssa francesa, al voltant del milió, les condicions de producció que hi ha i els pressupostos que s'utilitzen, és impossible rodar en aquest context una pel·lícula cada divuit mesos, que és el ritme que a mi m'agradaria mantenir. I principalment per aquesta raó em desplaço a altres països per rodar. A més, no em sento gens arrelat a Suïssa, o a Ginebra, que és on visc i on vaig néixer. Per a mi, Ginebra

és la ciutat on dormo i prou. He de reconèixer que és una ciutat que resulta molt agradable per als nens i per als vells, i que té l'avantatge d'estar ben comunicada amb Madrid, Londres o Roma; pots sortir-ne amb facilitat i no et sents aïllat de tot.

—Des del punt de vista cinematogràfic no hi ha cap tipus d'articulació entre els diferents cantons suïssos que estimuli la producció?

—N'hi va haver, però ja no existeix cap iniciativa; quatre zones idiomàtiques tendeixen, cada vegada més, a separar-se entre elles i el contacte és mínim.

—De tota manera, i tenint en compte el nombre d'habitants, fins fa uns anys les xifres del cinema suís no eren gens menyspreables. Després, quan vostè començava la seva carrera cinematogràfica, hi havia el famós grup dels cinc i es podia parlar de cert boom del cinema suís. Existeix actualment, en la seva opinió, el cinema suís com a tal?

—El govern suís no té un projecte d'ajudes a la producció i a la distribució que pugui impulsar el cinema nacional?

—El govern, que s'omple la boca parlant d'escoles de cinema i de coses que no van massa lluny i que en la pràctica no serveixen de res, no té una política que es pugui considerar seriosa i rigorosa per portar projectes de cert pes a bon port.

—Cada vegada és més difícil fer cinema a Suïssa. La gent, i sobretot els joves, que són els qui haurien d'impulsar el cine al país, s'inclinen més per la televisió, perquè li veuen més futur, és més fàcil i guanyes més diners. Hi ha qui, de tant en tant, encara s'arrisca amb algun projecte cinematogràfic, però, una vegada fet, a penes té sortida i normalment no passa ni la frontera.

—I el govern suís no té un projecte d'ajudes a la producció i a la distribució que pugui impulsar el cinema nacional?

—El govern, que s'omple la boca parlant d'escoles de cinema i de coses que no van massa lluny, i que en la pràctica no serveixen de res, no té una política que es pugui considerar seriosa i rigorosa per portar projectes de cert pes a bon port. Si vols fer cinema a Suïssa, has d'anar a buscar finançament a altres països com França. L'estació està bloquejada en aquest sentit. També hi ha qui busca ajudes en co-produccions europees, però fins ara tampoc

no s'ha vist per aquest camí molta viabilitat.

—Quin record li queda de la seva col·laboració amb l'actriu Myriam Mézières?

—Molt bo. Myriam és una dona capaç de portar-te per on ella vulgui, però sempre et dona una seguretat perquè sap perfectament el que vol. El que passa és que pel·lícules com *El diario de Lady M* o *Una llama en mi corazón* eren rodades i processos de creació molt diferents als de *Fourbi*. La intensitat amb què es vivia, de principi a fi, la realització d'aquestes pel·lícules era increïble, sobretot *Una llama en mi corazón*, on recordo que el rodatge va ser duríssim. Després, quan la pel·lícula estava totalment acabada, era gratificant veure'n el resultat.

Però en aquests moments prefereixo històries com les de *Fourbi*, més familiars, més petites en aparença, però igual d'interessants.

